

1999 թ. հունիսի 7-ին և 10-ին ՀՀ կառավարությունը հաստատեց ՀՀ ՍԵՅՍՆԻԿ լուսավորության ազգային ծառայության (ՍԴԱԾ) կողմից ներկայացված Հայաստանում և Երևան քաղաքում սեյսմիկ ռիսկի նվազեցման 30-ամյա համալիր ծրագրերը:

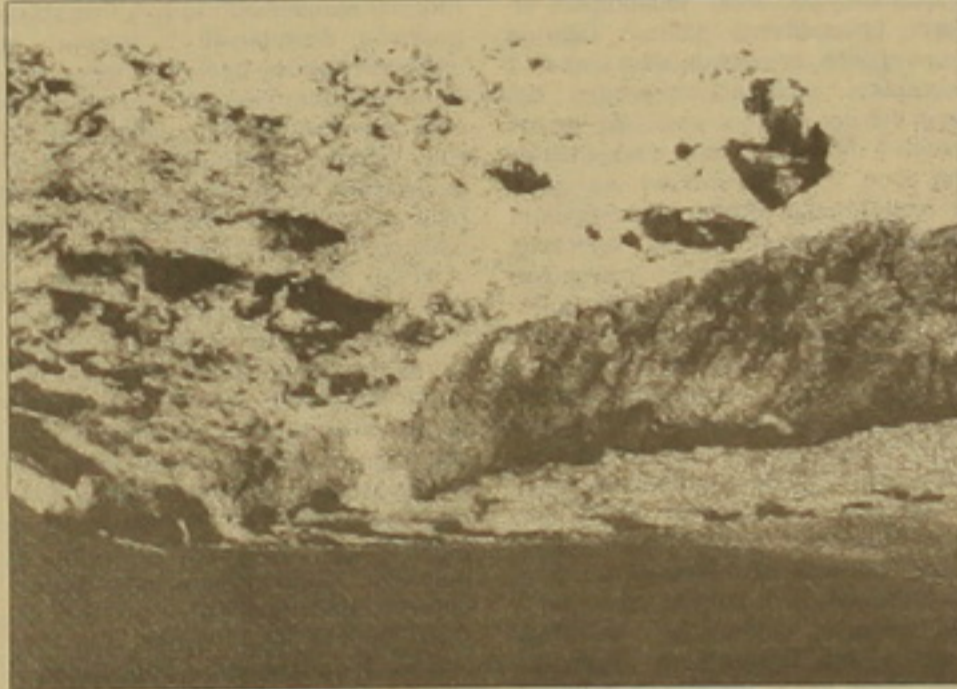
Դա հանրապետությունում նման երկրաշարժային ծրագրերի իրականացման առաջին փորձն է: Նմանափոխ ծրագրեր վաղուց ի վեր գոր-

ծառայություն» և «Առավոտ» օրաթերթերի հետ, և արդեն երրորդ ամիսն է, ինչ Ազգային ռադիոյով եթեր է սփռվում «Սեյսմիկ ալիք» հաղորդագրերը:

Հանրության կարծիքի ձեռնարկումը կնդասի Հայաստանում սեյսմիկ լուսավորության բնագավառում ժողովրդական օգնության իրականացմանը: Հասկացվեց, որ Երևանում սեյսմիկ լուսավորության մասին օրենքի ընդունումը: Ցավով, միայն ՍԴԱԾ-ի կողմից հետ մեծ գի-

դարձանք, որ 1989 թ. Լոնա Պրիբսայի երկրաբանական ծառայության (ավելի ուշ՝ Երևանի ՍԴԱԾ) կողմից 62 մարդ, որոնք հիմնականում դարձան ավտոմատիզացիայի գործընկերները: Այդ ժամանակվա կարևորագույնը է հանրապետությունում այդ համալիր ծրագրերի իրականացումը, որը կբերի ոչ միայն սեյսմիկ ռիսկի նվազեցման, կունենա նաև միջազգային, ֆառաֆական և մասնավորապես ՍԴԱԾ-ի, որովհետև սեյսմիկ լուսավորության գոյություն ունի ոչ միայն Հայաստանում,

Սեյսմիկ լուսավորությունը և լուսավորության անվտանգության հիմնահարցը

ՍԴԱԾ-ի ճեղքվածքը Բաղաբեյ 4 կմ ղեկի տեղում:

ծում են երկրաբանական գոտում գտնվող զարգացած շատ երկրներում ԱՄՆ-ում, ճապոնիայում և այլն: Մա, կարելի է ասել, հայաստանյան և միջազգային փորձի կիրառումն է ՀՀ ՍԴԱԾ-ի կողմից Հայաստանում: Այս ծրագրի օրհանգիստներում կարևորվում է բնակչության իրազեկության բարձրացման խնդիրը, որովհետև ինչպես ցույց են տալիս հետազոտությունները, բնակչության իրազեկության մակարդակը բավականին ցածր է: Այդ ժամանակվա կարևորագույնը է հանրապետությունում հանրության կարծիքի ձեռնարկումն ինչպիսիք, որովհետև սեյսմիկ լուսավորության ոլորտում լուսավորության անվտանգության ֆառաֆականության ձեռնարկումն առանց այդ կարծիքի անհնար է: Ուստի, հասկացվեց, որ կարևորագույնը է ՍԴԱԾ-ի համագործակցությունը «Ազգ» օրաթերթի հետ, որի էջերում մեծ լուսավորություն կունենան սեյսմիկ լուսավորության հիմնահարցերը և սեյսմիկ ռիսկի նվազեցման գործընթացը Հայաստանում: Նմանափոխ ծրագրեր ՀՀ ՍԴԱԾ-ն արդեն իրագործում է «Հայաստանի Հան-

րապետություն» և «Առավոտ» օրաթերթերի հետ, և արդեն երրորդ ամիսն է, ինչ Ազգային ռադիոյով եթեր է սփռվում «Սեյսմիկ ալիք» հաղորդագրերը:

Հանրության կարծիքի ձեռնարկումը կնդասի Հայաստանում սեյսմիկ լուսավորության բնագավառում ժողովրդական օգնության իրականացմանը: Հասկացվեց, որ Երևանում սեյսմիկ լուսավորության մասին օրենքի ընդունումը: Ցավով, միայն ՍԴԱԾ-ի կողմից հետ մեծ գի-

այլև սարածաբանի բոլոր լուսավորությունները: Եվ այն լուսավորությունը, ում առաջինը կհաջողվի նվազեցնել սեյսմիկ ռիսկը, նա էլ կդառնա սարածաբանի անհատականության և կայուն զարգացող լուսավորությունը: Դա կունենա նաև մասնավորապես ՍԴԱԾ-ի, որովհետև սեյսմիկ լուսավորության բնագավառում լուսավորության ֆառաֆականությունը, շատ միջազգային կազմակերպություններ և գործարարներ ցանկություն կհայտնեն ներդրումներ կատարել հենց Հայաստանում, որովհետև հնարավոր երկրաբանի ղեկավարում նրանց ներդրումները չեն փոխանա: Իսկ որ վերը նշվածը հնարավոր է, ցույց է տալիս համալիր լուսավորության փորձը, երբ ուժեղ երկրաբանները բերում են նվազագույն վաճառություններ և գոհի:

Հետևելով մեր այս էջին, որը լուսավորության լուսավորության «Ազգ» օրաթերթում, դուք կտեսնեք մասնավորապես իրազեկության բարձրացմանը և ուսուցմանը ինչ էլ երկրաբանը, որսն էլ, ինչ ուժեղությամբ է սեյսմիկ լուսավորություն, համալիր լուսավորություն, լուսավորության երկրաբանները Հայաստանում և աշխարհում, կարելի է արդյոք լուսավորվել ուժեղ երկրաբանից, հնարավոր է երկրաբանների կանխատեսումը թեմաներով: Ելում հասկացվեց մեծ սեյսմիկ լուսավորության լուսավորության վարկաբանությունների ուսուցմանը: Կտեսնեք նաև սեյսմիկ լուսավորության լուսավորություն, սարածաբանություն և անբող աշխարհում: Կհամալիր հետազոտողներ, ղեկավարներ, փաստերի մասին, ինչպես նաև սեյսմոլոգիայի բնագավառի վերջին նորությունները:

Միացյալ Նահանգների դեսպանը այցելեց ՀՀ ՍԴԱԾ-ի կենտրոնական

Մայիսի 23-ին ՀՀ ՍԴԱԾ այցելեց ՀՀ-ում ԱՄՆ-ի դեսպան Մայլ Լեմոնը: Այդ ընթացքում ՀՀ ՍԴԱԾ-ի ղեկավար, ղրոֆեսոր Ս. Բալասանյանը ներկայացրեց ծառայության ծավալած աշխատանքները հանրապետությունում սեյսմիկ լուսավորության գոյությունը: Եվ, որ ՀՀ ՍԴԱԾ-ը համագործակցում է 22 երկրների համաձայն ծառայությունների և միջազգային կազմակերպությունների հետ, մասնավորապես ամերիկյան NASA, USGS լուսավորության ծառայությունների

և IRIS կոնսորցիումի հետ: Պարոն Լեմոնը հետաքրքրվեց աղետի գոյությունը ՀՀ ՍԴԱԾ-ի գործունեությամբ: ՀՀ ՍԴԱԾ-ի Հյուսիսային բաժանմունքի ղեկավար, ղրոֆեսոր Ս. Լազարյանը նշեց, որ բաժանմունքն ընդգրկված է կառուցվող շինությունների և կառուցվող վերահսկման գործում, իսկ, օրինակ, Հանսանի թաղամասի բոլոր շինությունները կառուցվում են ՀՀ ՍԴԱԾ-ի առաջադրված սեյսմոլոգիաներով:

Խոսելով սարածաբանում ՀՀ ՍԴԱԾ-ի գործունեության մասին,

ծառայության ղեկավար Ս. Բալասանյանը նշեց, որ ծառայությունը համագործակցում է հարևան բոլոր լուսավորությունների հետ, իսկ Սեյսմոլոգիա և Տեսական համագործակցության երկրների հետ միասին մասնակցում է սարածաբանային մի շարք համաձայն ծրագրերի:

Հանդիման վերջում ղրոն Լեմոնը նշեց, որ սեյսմոլոգիայի բնագավառում հայ-ամերիկյան զարգացող համագործակցությունը հույս հայացնեց, որ առաջադրված այն էլ ավելի կնվազանի:

Սեյսմիկ լուսավորությունը Հայաստանի հանրապետությունում և սարածաբանում 2000 թ. մայիս ամսին

Հայաստանի հանրապետության կառավարության առընթեր Սեյսմիկ լուսավորության ազգային ծառայության (ՍԴԱԾ) ազգային սեյսմոլոգիական ղեկավարը 2000 թ. մայիս ամսին գրանցել է հետևյալ երկրաբանները:

1. 06.05 Հայաստան՝ Սոփակից 10 կմ հյուսիս-արևմուտք	2 բալ հիստերոլոգիայի ցնցում
2. 13.05 Հայաստան՝ Սոփակից 22 կմ հյուսիս-արևմուտք	3 բալ
3. 18.05 Հայաստան՝ Էջմիածնից 20 կմ հարավ-արևելք	2 բալ
4. 20.05 Հայաստան՝ Վանաձորից 15 կմ հարավ-արևմուտք	2 բալ
5. 02.05 Արցեխից՝ Կիրովաբադից 100 կմ հյուսիս	4 բալ
6. 01.05 Վրաստան՝ Ախալցխայից 30 կմ հյուսիս-արևելք	4 բալ
7. 30.05 Վրաստան՝ Թբիլիսից 70 կմ հյուսիս	4-5 բալ
8. 19.05 Թուրքիա՝ Մարիդաբից 30 կմ հյուսիս-արևմուտք	4 բալ

■ 1999 թ. նույն ժամանակահատվածում գրանցվել է 5 երկրաբան, որոնցից ամենաուժեղը եղել է մայիսի 5-ին Թուրքիայում, Վանա լճից 50 կմ արևելք: Երկրաբանի ուժեղությունը կազմել է 4.5 բալ:

■ 2000 թ. մայիս ամսին աշխարհի սեյսմոլոգիական ցանցը գրանցել է 424 համեմատաբար ուժեղ երկրաբան, որոնցից ամենաուժեղը եղել է մայիսի 12-ին Արգենտինայում (10 բալ):

Վիճակի երախից՝ գործի բերանը

Երկրաբանի հայտնաբերման առաջին հայտնի սարքը ստեղծել է ճանաչված չին գիտնական Զոան Խեն 132 թ. Ք.ժ.Ս. Միանում: Մեծ անոթում (180 սմ

հասնող) նա սեղանից ճոճանակ, որը կարող էր ճոճվել 8 ուղղությամբ: Ութ վիճակ, որոնցից յուրաքանչյուրն իրական կար գնդիկ, ամրացված էին անոթի լուսանի: Երկրաբանի ցնցումը ստիպում էր ճոճանակին արժվել, և վիճակի երախից գնդիկն ընկնում էր ներքևում նստած գործի բաց բերանում:

Վեսաբիքի դեպքեր, թվեր, փաստեր...

XX դարում աշխարհում սեյսմիկ լուսավորությունը 7-ի բարձր մագնիսուդա՝ ունեցող 2934 երկրաբան միջին հազվածքով սարեկան մոտ 25-30 ուժեղ երկրաբան: Ամենաակտիվ սարին եղել է 1943 թվականը՝ 41 երկրաբան, ամենադժգոյությունը՝ 1986 թվականը (6 երկրաբան):

XX դարի ամենաուժեղը հարյուր երկրաբանից էր ունեցել 1976 թ. հունիսի 27-ին Հինգասանում: Ըստ մասնակցական սվայների գոյություն է 255.000 մարդ, իսկ ոչ մասնակցական մոտ 655.000 մարդ:

Այդպիսի երկրաբաններն էին, որ ստիպեցին Չինաստանի կառավարությանը ստեղծել մասնակցական սեյսմոլոգիական ծառայություն մայրաքաղաքի կարգավիճակում, որն այսօր հանդիսանում է աշխարհի առաջատար ծառայություններից մեկը:

* Ծանոթություն
Մագնիսուդան երկրաբանի օրաթում անցանկալից ներգրավված ֆանտաստիկ է: Սոփակի երկրաբանի մագնիսուդան հավասար էր 7-ի:

«ՍԵՅՍՆԻԿ ԱԼԻԷ» ՈԱԴԻՈՒՂՈՐՈՂԱԶԱՐ

2000 թ. մարտի 8-ից ՀՀ ՍԴԱԾ-ը - Ազգային ռադիոն հեռարձակում են «Սեյսմիկ ալիք» հաղորդագրեր, որը ռադիոլուսավորության կարող են ունենալ ամեն չորեքշաբթի (ուղիղ եթերում) - շաբաթ օրերին (կրկնությունը) ժամը 12.15 րոպեին: Չեզ հետաքրքիր թեմաներով հանդես կգան ՀՀ ՍԴԱԾ-ից, սարքեր մայրաքաղաքում և գերատեսչություններից հրավիրված առաջատար մասնակցություններ: Հունիս ամսվա ընթացքում «Սեյսմիկ ալիք» ծրագրով կարող եմ լսել ՀՀ ՍԴԱԾ-ի ղեկավար, ղրոֆեսոր Ս. Բալասանյանին, որը ելույթ կունենա «Երևան քաղաքի սեյսմիկ ռիսկը» (հունիսի 7-ին) և «Հնարավոր է արդյոք երկրաբանների կանխատեսում» (հունիսի 28-ին) թեմաներով: Հունիսի 14-ին և 21-ին «Կարելի է արդյոք լուսավորվել բնակչությանը սեյսմիկ լուսավորությամբ» թեմայով հանդես կգա ՀՀ ՍԴԱԾ-ի հյուսիսային բաժանմունքի ղեկավար, երկրաբանական գիտությունների դոկտոր, ղրոֆեսոր Ս. Լազարյանը:

«Սեյսմիկ ալիք» հաղորդագրերը կարող եմ լսել 1252; 215; 62; 25 մետր, 4,3 գերկարճալիք, FM 102; FM 107,6 և ֆառաֆական լառային ցանցով:

էջի նյութերը՝ ՀՀ ՍԴԱԾ մամուլ կենտրոնի:

